

Notater i margen :

Utenriksdepartementet fortsetter sin planmessige og profesjonelle satsning på Hamsun i utlandet. Det som nå er under oppseiling, er Hamsun-dager i Paris i november 1994. Noe av utgangspunktet for arrangementet er at det i 1994 er hundre år siden Hamsun ga ut *Pan*, en av sine ypperste romaner. Første delen av *Pan* skrev Hamsun mens han oppholdt seg i Paris, og hva er da mer naturlig enn å markere dette med Hamsun-dager der i byen?

Programmet er foreløpig ikke fastlagt, men det legges opp til bokutgivelser, utstillinger, forelesninger, etc.

Kanskje blir det også Hamsun-dager i Tsjekkia? Innledende samtaler mellom norsk-avdelingene ved universitetene i Praha, Brno og Tromsø har foreløpig blinket ut våren 1994 som et mulig tidspunkt. Interessen i Tsjekkia er meget stor for et slikt arrangement.

Tove Karoline Knutsen, som mottok Hamsun-Selskapets stipend i 1992, har fortsatt sitt musikalske arbeid med Hamsuns tekster. Toves faste gitarist, Svein-Hugo Sørensen, som også har komponert musikk til en del Hamsun-dikt, har i løpet av vinteren arrangert deres felles komposisjoner for strykekvartett, og dette resulterte i en konsert-turné i Tromsø i april/mai, tilrettelagt av Tromsø fylkeskommune. Turnéen ble avsluttet med konsert i Tromsø lørdag 15. mai, med stuvende fullt hus og voldsom begeistring for Toves intense og personlig innlevede tolkninger av Hamsuns dikt.

Denne konserten er så fremragende at den burde nå ut til et langt større publikum. Hvor er Rikskonsertene? Hvor er alle TV-kanalene?

NASJONALT HAMSUN-SENTER I HAMARØY?

Komité foreslår anlegg til 16 millioner som skal stå ferdig til bruk i juni 1995

Hamarøy kommunes forslag om et nasjonalt Hamsun-senter i Hamarøy er nå blitt bearbeidet av en komité nedsatt av Nordland Fylkeskulturstyre. Komitéarbeidet har resultert i et forslag om å bygge et Hamsun-senter i nærheten av Knut Hamsuns barndomshjem i Hamsund. Kostnadene er beregnet til 16 millioner kroner, hvorav 10,8 millioner fra staten, 3,2 millioner fra Nordland fylke og 1,5 million fra Hamarøy kommune.

Senteret skal dekke et areal på 800 kvm. og bl.a. romme en museumsdel på 300 kvm. og et auditorium på 150 kvm., i tillegg til lager, butikk, kafeteria, etc. I tillegg til det nybygde senteret foreslår komitéen også å fullføre restaureringa av gården Skogheim, hvor Hamsun bodde i åra 1911-1917, og hvor de ansatte ved senteret skal ha sine kontorer. Man vil også legge forholdene til rette for fortsatt publikumsbesøk i Hamsuns barndomshjem. Dette forutsetter imidlertid at eendomsforholdene til gården blir avklart.

Komitéen begrunner de store offentlige

investeringene med at det planlagte senteret vil kunne bli en stor reiselivsmessig attraksjon både for Norge og for Nord-Norge. Driftsbudsjettet er likevel basert på ganske nøkterne beregninger av publikumstilstrømningen, nemlig 20.000 besøkende pr. år. Det er imidlertid ingen hemmelighet at mange, både i og utafør reiselivsnæringa, har vyer om langt større publikumstilstrømning.

I sitt forslag understreker komitéen sterkt betydningen av at det nye senteret blir et vakkert bygg både eksteriørmessig og interiørmessig, og for å sikre seg dette, foreslås det en arkitektkonkurranse.

Senteret skal organiseres som et aksjeselskap, der Nordland fylke har 75% av aksjene og Hamarøy kommune 25%. I selskapets styre skal Nordland fylke ha 3 representanter, Hamarøy kommune og Hamsun-Selskapet 1 representant hver. Hamsun-Selskapet har også hatt en representant i den fylkeskommunale komitéen som altså nå har avsluttet sitt arbeid.

Komitéens forslag skal nå til behandling i de relevante politiske organer - først i Hamarøy kommunestyre, dernest i Nordland Fylkeskommune og i Norsk Kulturråd.

NY BOK TIL HØSTEN

Hamsun-Selskapets styre tar sikte på at det i løpet av høsten skal trykkes ei ny Hamsun-bok som vil bli sendt gratis til Selskapets medlemmer. Boka vil sannsynligvis komme til å inneholde en del foredrag som er holdt under Hamsun-dagene på Hamarøy, men som ikke er trykt før. Dette gjelder bl.a. foredrag om Hamsun og rasisme, Hamsun og krigen, Hamsun og hans kvinneskikkelser, etc.

HARR OG HAMSUN, ANDSNES OG GRIEG PÅ SLOTT I BELGIA

Hver år arrangerer den norske ambassaden i Brussel, i samarbeid med Statoil, en stort anlagt kunstutstilling på det praktfulle Gaasbek slott mellom Brussel og Antwerpen. Hensikten med utstillinga er å presentere en framtreddende norsk billedkunstner for et europeisk publikum, og i år hadde valget falt på nordlendingen Karl Erik Harr. Utstillinga, som omfattet et stort antall av Harrs Hamsun-illustrasjoner, ble åpnet 13. mai og skal henge oppe til 1. juni.

Utstillinga blir alltid åpnet med en konsert av en kjent norsk musiker, og i år var det pianisten Leif Ove Andsnes som begeistret publikum med sine tolkninger av noen av Edvard Griegs komposisjoner.

Både ambassaden og Statoil fortjener skikkelig ros for denne systematiske markedsføringa av norsk kultur i utlandet.

Et typisk - og ganske nedslående - trekk ved arrangementet er imidlertid at det blir totalt oversett

av norsk presse. Hadde Karl Erik Harr og Leif Ove Andsnes vært norske reserver på et belgisk fotballag, hadde norske media ganske sikkert holdt oss godt orientert om formkurver, tabellsituasjon og eventuell suksess. Men siden de "bare" er kunstnere, blir de ikke nevnt en gang, til tross for at Harr og Hamsun, Andsnes og Grieg ved denne anledning ga norsk kultur liv en pen internasjonal 4-0 seier.

Ny bok av Carl Angell-Petersen:

PORTRETTER AV KVINNENE I KNUT HAMSUNS DIKTNING

Den utrettelige Hamsun-entusiast Carl Angell-Petersen fra Eidanger har laget en ny bok med utdrag fra Knut Hamsuns forfatterskap. Denne gang er det Hamsuns kvinneskikkelser som står i sentrum, og Angell-Petersen har hentet fram en fyldig samling sitater som viser hvor nyansert og allsidig Hamsuns kvinneskildringer er.

Gjennom sitatene får vi tegnet portretter av de enkelte kvinnene - hovedpersoner som Victoria (*Victoria*), Eva og Edvarda (*Pan*), Rosa og Ellen Stuepikene (*Benoni og Rosa*), Inger og Barbro (*Markens Grøde*), og bipersoner som f.eks. den uimotståelige lille Olga med symaskinen i *Under Høststjernen*, Selvmorderens utro kone i *Sidste Kapitel* og den herlig

forelskede Gammelmoderen fra *Men livet lever*.

De enkelte skikkelsene bør selvsagt oppleves slik de fremstår i Hamsuns originaltekster, men det er også ganske fornøydig å møte dem i Angell-Petersens regi. Angell-Petersen velger sine sitater med omhu og kyndighet, og på den måter blir denne boka både en upretensjøs og hyggelig veiviser inn i Hamsuns forfatterskap, og en skattkiste full av Hamsuns "sproglige Lykketræf". Et funn for alle som skal holde tale for damene!

Boka er på 250 sider, er pent innbundet og koster bare 100 kroner, som er utrolig billig! Den kan bestilles direkte fra Angell-Petersen, Snekkeråsvn. 9, 3945 Eidanger.

IKKE I LOM, MEN I VÅGÅ!

Etter at alle litteraturhistorier og alle Hamsun-biografier i alle år har hevdet at Knut Hamsun ble født på gården Garmotræet i Lom, hvor den lille stua der han angivelig skulle ha blitt født, endog er blitt museum, viser det seg nå at alle sammen har tatt feil! Ved nærmere undersøkelser ser det nemlig ut til at Hamsun ble født i Vågå.

Det er lektor Lars Frode Larsen fra Oslo som har lagt fram disse nye opplysningene. Larsen, som selvsagt er medlem av Hamsun-Selskapet, har gjennom en årrekke markert seg som en usedvanlig grundig og nøyaktig Hamsun-forsker. De fleste Hamsuninteresserte vil kjenne ham fra de to bøkene med ukjente Hamsun-tekster han har publisert - *novellesamlinga Livsfragmenter* (1989) og *Over Havet* (1990), ei samling artikler og reisebrev fra tidsrommet 1885-1891.

Lars Frode Larsen arbeider for tida med ei doktoravhandling om den unge Hamsun.

Johan Ludvig Klüwer Strøm, Hamsuns ungdomsvenn fra Tranøy handelssted

Da Knut Pedersen Hamsun bare 19 år gammel ga ut romanen *Bjørger*, åpnet han boka med en dedikasjon: "Til Johan Ludvig Klüwer Strøm, et Minde om vort Liv ved Vestfjordens Strand, med Tak for hver venlig Tale og Hilsen fra Forfatteren."

Men hvem var egentlig denne Johan Ludvig som den unge Knut Hamsun åpenbart følte seg så nært knyttet til?

Sannsynligvis møttes de to unge mennene på Tranøy handelssted da Knut kom dit i 1874. Johan Ludvig var da 20 år gammel og arbeidet som postekspeditør. Han var sønn av Christen Mechlenborg Strøm, som hadde vokst opp på Sortland, men som seinere oppholdt seg flere steder i Nordland og Troms. Johan Ludvig ble født i 1854 i Kvæningen, hvor faren da arbeidet som lærer ved Kvæningen Kobberværk. Da verket ble nedlagt få år seinere, ble Christen Strøm bestyrer av Tromsø-mannen Joh. Friedrich Macks handel på Skorpa i Kvæningen. I 1868 flyttet så Christen Strøm til Sjøvegan hvor han slo seg ned som handelsmann.

Det var på ingen måte tilfeldig at Johan Ludvig kom til handelsmann Nicolai Anton Walsøe på Tranøy i Hamarøy. Nicolaï Walsøe, født 1826, var nemlig gift med Elisabeth Dons, Hamnvik, f. 1833. Johan Ludvigs mor, Jensine Ursula Holst, var i slekt med familien Dons.

Møte på Tranøy

Vi vet ikke nøyaktig når Johan Ludvig kom til Tranøy, men han var der da Hamsun dukket opp i 1874, og han ble værende der i noen år etter at Hamsun hadde reist. Johan Ludvig giftet seg i 1881 med en av Walsøe-døtrene, Johanna Ovidia, f. 1855, men han døde allerede i 1887, bare 33 år gammel. Han ble værende i postverket til sin død.

Tre år etter at Hamsun hadde forlatt Tranøy, ga han ut *Bjørger*. Fremdeles husker han sin gamle kamerat og takker ham "for hver venlig Tale". Det var sikkert med en følelse av stolthet i brystet han ville bevise for sin eldre venn at han var i ferd med å nå målet. Det Knut Hamsun ikke visste da - heldigvis - var at ferden såvidt var begynt. Først skulle han krysse de store verdenshav og kjempe med vindmøllene hjemme og ute.

Mannen med fiolinen

Johan Ludvigs forfedre var musikalske. Bestefaren spilte fiolin, og faren hadde vært organist i Hadsel kirke. Hadde Johan Ludvig arvet deres musikalske interesser?

Et velkjent fotografi fra ca. 1875 (se f.eks. Einar Skavlands Hamsun-biografi s.

39) forestiller et kaffeselskap utenfor hovedbygningen på Tranøy. Rundt bordet sitter bl.a. handelsmann Nicolai Walsøe, hans hustru, som er i ferd med å skjenke opp kaffen, og fire butikkbetjenter. Ytterst

til høyre står den unge Knut Pedersen.

Rett bak kaffekannen sitter en ung mann med sin fiolin, enten rede til å spille en melodi eller akkurat ferdig med sitt spill. Må vi ikke ha lov til å tro at dette er Johan Ludvig Klüwer Strøm, den person som inntil da hadde gjort det sterkeste inntrykk på den vordende dikter? Jeg aner konturene av "der Zauberlehrling" Edevert og trollmannen - og musikeren - August.

Eliseus Rønhaug

STORT HAMSUN-SEMINAR I MO I RANA 10 - 13. JUNI

Nasjonalbibliotekets avdeling i Mo i Rana markerer seg i kulturbildet med et stort anlagt Hamsun-seminar i dagene 10-13. juni. Seminaret er konsentrert omkring ulike problemstillinger i forbindelse med filmatisering av Hamsuns romaner, og programmet byr både på en lang rekke spennende foredrag og på visning av gamle og nye Hamsun-filmer.

Av foredragene nevner vi at Øystein Rottem skal snakke om hva det er som gjør Hamsun så interessant for filmskapere, Lars Thomas Braaten skal snakke om hvordan litteratur blir til film, eksemplifisert gjennom filmatiseringene av *Sult* og *Pan*, og Per Bronken skal snakke om sin dramatisering av *Benoni* og *Rosa* for TV og *Sværmere* for Radio-teateret.

Hele 7 Hamsun-filmer skal vises i løpet av de tre dagene seminaret varer. I tid varierer innspillingene fra *Markens Grøde* fra 1921 til *Telegrafisten* fra 1992.

Billedkunst og musikk

Men det er ikke bare filmatiseringene som skal diskuteres. Også andre former for audio-visuell levendegjøring av Hamsuns tekst skal tas opp på seminaret, bl.a. skal Karl Erik Harr snakke om å illustrere Hamsun, med spesiell gjennomgang av illustrasjonene til *Markens Grøde*, og Tove Karoline Knutsen og Svein-Hugo Sørensen skal snakke om å sette musikk til Hamsun.

Primus motor bak seminaret, Ivar Roger Hansen, Mo, har det siste året arbeidet intensivt med å registrere all musikk som er skrevet til Hamsuns verker, film- og teatermusikk inkludert. Resultatene av dette arbeidet skal han presentere i ei

forelesning han har kalt "Hamsun og musikk".

I skrivende stund er det fortsatt noen få ledige plasser på seminaret, så dersom noen har tid og anledning, så er det bare å hive seg rundt og melde seg på.

Kr.150,-

pr. år koster det
nå å være medlem
av Hamsun-
Selskapet. Den
nye årsavgiften
ble vedtatt på års-
møtet høsten 1992.

DEBATTEN OM HAMSUNS PLASS

Som de fleste av Hamsun-Selskapets medlemmer kjenner til, har det i vår rast en ganske heftig debatt i Oslo-avisene og i NRK om en eventuell Hamsuns plass i Oslo. Som vanlig i Hamsun-debatter, falt det hårde og uforsonlige ord på begge sider, og som vanlig var det vanskelig å slippe til med mer nyanserte og balanserte oppfatninger.

For at Hamsun-Selskapets medlemmer skal være orientert om de oppfatninger som råder i Selskapets ledelse, er det grunn til å slå fast følgende:

Hamsun-Selskapet har ikke engasjert seg aktivt for en Hamsuns plass i Oslo, men vi har tidligere henvendt oss til Oslo kommune mht. å gi Hamsun offentlig anerkjennelse, fortrinnsvis gjennom en statue av den unge Hamsun på vandring gjennom byen, ensom, fremmed, fattig, begavet, sulten på suksess.

Denne type offentlig anerkjennelse av Knut Hamsun har det vært mulig å gå inn for fordi så mange av dem som opplevde krigen på kroppen, selv har gått inn for å tilgi Hamsuns feilgrep under krigen. Eksempelvis var forfatteren Lars Berg, som selv satt i tysk fangeleir, en hovedperson bak reisingen av Hamsun-monumentet på Hamarøy ved 100-årsjubileet i 1959.

Tilgitt av norsk kulturliv

Dessuten er det et faktum at det offentlige Norge, særlig kulturlivets

Norge, forlengst har tilgitt Hamsun. I mesteparten av etterkrigstida har Hamsun vært en enestående kreativ kraft i norsk kulturliv, og han er det i dag mer enn noensinne: Han spilles på teaterscenene over hele landet, hans romaner filmatiseres, hans bøker inspirerer en rekke billedkunstnere, det komponeres musikk til hans dikt, han har en sentral plass i norskundervisninga i grunnskole, videregående skole og på universitetene, han er et viktig ledd i Norges kulturelle markeringer i utlandet, han er i ferd med å bli en virkelig integrert del av Hamarøy kommunes identitet, han står helt sentralt i norsk og internasjonal litteraturforskning.

Mest lest

Dessuten er han en av de mest leste forfattere i Norge i dag: Man skulle tro at "alle" nordmenn hadde det de ville ha av Hamsun i 1972, men i åra etterpå er det likevel solgt nesten 800.000 Hamsun-bøker i Norge, noe som mer enn noe annet vitner om hvilken posisjon han har i det norske folk.

Hamsun har altså en helt sentral rolle i norsk offentlig liv, og særlig har han en enestående evne til å inspirere andre kunstnere og andre kunstarter, samtidig som han også stadig har evne til å utfordre og provosere oss. Han er en levende kraft og et stadig uromoment i norsk kulturliv, og et av våre beste kort i internasjonalt kulturliv.

Men offisielt sett skal han liksom være usynlig, selv om han er synlig overalt!

Ulogisk og hyklerisk!

Hamsun-Selskapets oppfatning er at dette er en ulogisk og hyklerisk holdning. I og med at Hamsun faktisk er akseptert og tilgitt av store deler av det norske folk og av norsk kulturliv,

så bør denne aksepten også kunne uttrykkes offentlig, enten det nå er frimerker eller plasser eller statuer det er snakk om.

Det er viktig å presisere at den aksept av Hamsun det her er tale om, ikke består i at noen ubehagelige sider ved hans liv og diktning skal forties. Skal vi arve Hamsun, må vi arve *hele* Hamsun, på godt og vondt. Såpass romslige bør vi være, såpass smertefullt er det å ha en stor og motsetningsfylt kunstner så tett innpå livet.

Dette er Hamsun-Selskapets syn på saken. Men så lenge det fins grupper, f.eks. krigsveteraner, som har en helt annen oppfatning og som hevder at de vil føle seg krenket av en offentlig anerkjennelse av Hamsun vil Selskapet ikke demonstrativt kreve en slik anerkjennelse.

HAMSUN-SELSKAPET

Hamsun-Selskapet ble stiftet under Hamsun-dagene på Hamarøy 1988, med det formål å arbeide for å utbre interessen for Knut Hamsuns forfatterskap.

Medlemskontingent:

Kr 150,- pr. år for enkeltmedlemme
kr 200,- for par, kr 500,- for institusjoner. Bankkonto: 4612-20.89533.

Styre:

Nils M. Knutsen, Tromsø, leder
Kåre-Bjørn Kongsnes, Tromsø, nestleder
Karl Erik Harr, Kjerringøy
Helga Wiik, Hamarøy
Terje Stemland, Oslo

Varamedlemmer:

Henny Moan, Oslo
Ernst A. Mortensen, Alta
Kjersti Utne, Hamarøy

Selskapets adresse

Skogheim, 8294 Hamarøy

HAMSUNS GATE PÅ KONGSBERG

Som kjent er det foreløpig ingen Hamsuns plass i Norge. Men til gjengjeld fins det en del gater og veier med Knut Hamsuns navn. I tillegg til de Hamsun-gatene i Narvik, Trondheim og Larvik som vi tidligere har omtalt, har vi fra flere medlemmer fått beskjed om at det fins minst én Hamsun-gate til, nemlig på Kongsberg!

Vi gratulerer!